

STUDIJSKA POSJETA PROVANSI 10-15. septembar/rujan 2013.

IZVJEŠTAJ

An EU funded project

ZAVOD ZA PROSTORNO UREĐENJE
DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE

Vodeći partneri:
Opština Tivat - Crna Gora;
Zavod za prostorno uređenje
Dubrovačko-neretvanske županije
- Republika Hrvatska

Sadržaj

UVOD.....	3
STUDIJSKO PUTOVANJE.....	4
Cilj studijskog putovanja	4
Učesnici/ce	4
Program putovanja.....	4
Opis studijskog putovanja	4
DODACI.....	8
SPISAK UČESNIKA/CA	8
PROGRAM STUDIJSKE POSJETE.....	10
FOTOGRAFIJE.....	12

UVOD

U okviru projekta „Baština- pokretač razvoja“, koji se sprovodi kroz IPA program prekogranične saradnje Crne Gore i Hrvatske, finansiran od strane Delegacije Evropske unije, u periodu od 10. do 15. septembra/rujna 2013. godine organizovano je studijsko putovanje kroz Provansu, dio regije Provansa-Alpi-Azurna obala /Provence -Alpes- -Cote d'Azure/ na jugu Francuske.

Funkcionalni lider projekta „Baština- pokretač razvoja“, čija je realizacija započela u martu 2013. godine, je Opština Tivat, dok je vodeći partner sa hrvatske strane Zavod za prostorno uređenje Dubrovačko-neretvanske županije. Sa crnogorske strane, partneri u projektu su Expeditio, Centar za održivi prostorni razvoj iz Kotora, te Kulturno-zavičajno udruženje Napredak Gornja Lastva, dok su sa hrvatske strane to Regionalna razvoja agencija Dubrovačko-neretvanske županije- DUNEA i Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Dubrovačko-neretvanske županije, Dubrovnik.

Saradnici u projektu u Crnoj Gori su Uprava za zaštitu kulturnih dobara Crne Gore, Ministarstvo održivog razvoja i turizma i SEE Heritage mreža (Mreža za nasljeđe Jugoistočne Evrope). Saradnici sa hrvatske strane su Konzervatorski odjel u Dubrovniku za područje Dubrovačko-neretvanske županije, Hrvatska sekcija ECOVAST-a - Evropskog vijeća za sela i male gradove i Ustanova Centar za Regionalne aktivnosti programa prioritarnih akcija.

Opšti cilj projekta „Baština - Pokretač razvoja“ je doprinos uspostavljanju saradnje između institucija nadležnih za zaštitu prirodne i kulturne baštine u Hrvatskoj i Crnoj Gori kroz implementaciju zajedničkih programa, edukaciju, prenošenje znanja i aktivnosti na podizanju nivoa svijesti.

Specifični ciljevi projekta su unapređenje saradnje i umrežavanje različitih zainteresovanih strana na polju zaštite, planiranja i upravljanja prirodne i kulturne baštine, kroz zajedničke aktivnosti na primjeni novih metodologija, na prekograničnom području Dubrovnika i Boke Kotorske. Projekat takođe ima za cilj da proširi profesionalno znanje i poveća svijest građana/ki o tome kako baština može da se koristi kao pokretač razvoja.

STUDIJSKO PUTOVANJE

Cilj studijskog putovanja

U kontekstu ciljeva projekta, a to su adekvatan tretman i valorizacija prirodnog i kulturnog naslijeđa u Boki i širem području Dubrovnika, studijska posjeta Provansi imala je za cilj da se učesnici/ce upoznaju sa dobrim iskustvima svojih domaćina. Provansa je izabrana kao podneblje prirodno i kulturno veoma slično našem. Kroz četiri veoma aktivna dana, sa gustim rasporedom obilazaka, predavanja i susreta, učesnici/ce su imali priliku sagledati na terenu primjer Provanse kroz nekoliko segmenata, kada je upravljanje prostorom u pitanju.

Učesnici/ce

Studijsko putovanje je organizovano za 30 učesnika/ca, 15 iz Hrvatske i 15 iz Crne Gore, partnera i saradnika u projektu „Baština-Pokretač razvoja, kao i drugih aktera koji djeluju na polju zaštite, planiranja i upravljanja prirodnim i kulturnom baštinom.

U dodatku se nalazi spisak učesnika/ce.

Program putovanja

Program putovanja bio je osmišljen tako da učesnici/ce tokom četiri dana posjete što više različitih lokaliteta na području regije Provansa (nacionalne parkove, područja Svjetske baštine, i sl.) kako bi se upoznali sa primjerima dobre prakse zaštite i upravljanja kulturnom i prirodnom baštinom. Program je takođe uključio susrete sa predstavnicima/cama različitih institucija i organizacija sa ovog područja, kako bi učesnici/ce imali priliku da saznaju više o primjerima dobre prakse.

U dodatku se nalazi program putovanja.

Opis studijskog putovanja

Posjeta Regionalnom parku Kalank (Calanques), odnosno skupini ostrva Friol (Frioul) u okviru parka, bila je prilika saznati kako se štiti i upravlja prirodnim i kulturnim vrijednostima. Dijelom ovog područja upravlja Obalni konzervatorijum (Conservatoire du Littoral), što je pandan našem Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom, ali sa značajno drugačijom politikom i ciljevima. Kako je objasnio Fabris Bernar, koji je u ovom državnom preduzeću zadužen za evropsku i međunarodnu saradnju, zadatak Konzervatorijuma je da upravlja obalnim područjem u vlasništvu države s ciljem da zaštiti njegove prirodne karakteristike, kao i da od privatnih vlasnika otkupljuje prostor uz obalu sa istim ciljem. Tako je bilo i u dijelu solila Žiro (Giraud) na ušću Rone, gdje je Konzervatorijum otkupio solane koje više nisu u funkciji i dao ih na upravljanje Regionalnom parku Kamarg (Camargue) . Ovaj je predio značajno stanište crvenih flamingosa, ali i brojnih drugih biljnih i životinjskih vrsta. Na farmi La Belig (La Beligie) Stefan Arnasan i David Lazin upoznali su goste sa programima Life+ i Life Mc-Salt, kao i značajem mreže prirodnih staništa „Natura 2000“. Inače, ova farma

poznata je po uzgoju bijelih konja iz Kamarga, ali prije svega bikova, gdje se oni već preko dvije stotine godina uzgajaju za koridu.

U svim razgovorima, kako sa predstavnicima grada Marseja, u čijem se obuhvatu nalaze ostrva arhipelaga Friol, tako i insitucija o kojima je bilo riječi, primjećuje se da je saradnja lokalnih, regionalnih i nacionalnih vlasti sa organizacijama civilnog društva na izuzetno visokom nivou i da na svim instancama postoji iskrena želja i zalaganje da se zaštite prirodna dobra. Isto tako, prepoznato je da adekvatna zaštita i upravljanje donose i ekonomsku dobit, jer se broj turista koji godišnje, zbog njihove posebnosti, obiđu ove prostore, izražava u milionskim ciframa.

Kao najbolji primjer kvalitetnog upravljanja graditeljskim nasljeđem poslužio je grad Arl (Arles), čije je istorijsko jezgro pod zaštitom kao mjesto UNESCO-ve svjetske kulturne baštine. Čitava lokalna ekonomija vrti se oko ove činjenice, a preko 30% budžeta pristiže od njenog korištenja. Po riječima Buzida Sabega, direktora Službe za baštinu grada Arlesa, a ujedno i podpredsjenika ICOMOS-a Francuske, na svaki euro uložen u zaštitu baštine, u gradsku kasu slije se osam eura. Arl je mjesto stalnog boravka mnogih poznatih umjetnika današnjice, a dio svog života u ovom izuzetnom gradu proveo je i jedan od najpoznatijih slikara impresionizma, Vinsent Van Gog.

Primjer izuzetnog upravljanja, kada je graditeljsko naslijeđe u pitanju, je i grad Bo d Provans (Baux-de-Provence), smješten na visokoj stijeni u okviru Parka prirode Alpij (Alpilles). U ovaj gradić, koji broji 420 stanovnika, godišnje se slije preko 1,5 miliona posjetilaca.

S obzirom da je u pilot područjima projekta „Baština- pokretač razvoja“, Boki Kotorskoj i širem području Dubrovnika, trenutno aktuelno pitanje izgradnje golf igrališta, gradonačelnik Boa, gospodin Mišel Fenar, zamoljen je da predstavi njihov projekat golf igrališta, čija je realizacija u pripremi. Interesantno je da u njihovom slučaju nije investitor taj koji je došao sa idejom da u podnožju grada na vrhu stijene, koji je razvijeno poljoprivredno područje, sagradi golf teren, nego je upravo grad tražio partnera za takav projekat. Međutim, izgradnja golf igrališta ni na koji način neće narušiti pejzaž ni njegovu namjenu, već će se maksimalno integrisati - intervencija u prostoru biće minimalna, trase golf igrališta pratiće linije oranica i sačuvaće se maksimalno postojeća vegetacija. Jedan od osnovnih principa na kojem su insistirali, kako opština tako i sve nadležne državne institucije, bila je „zaštita pogleda“ tj. vizura tog izuzetnog pejzaža, zbog kojeg veliki broj posjetilaca i dolazi u Bo. Što se smještajnih kapaciteta tiče, igralište neće dovesti do povećanja igradenosti prostora- neće nići ni jedan novi objekat! Postojeći objekti, koji su takođe dio baštine, biće prenamijenjeni u te svrhe.

Francuska ima asocijaciju Gran sit (Grand Sites), koja je nacionalni pandan UNESCO-u. Država je prepoznala značaj zaštite posebnosti određenih područja, bogatih prirodnim i kulturnim znamenitostima i njima se upravlja na specifičan način, saradnjom države, kao glavnog upravljača, regija u kojima su Gran sit lokacije smještene, kao i uprava samih lokacija. Svaka intervencija na ovim lokacijama detaljno se promišlja na svim instancama. Jedan od Gran sit lokaliteta je i Sent-Viktoar (Grand Site Sainte-Victoire), u okolini grada Eks-an-Provans (Aix-

en-Provence), čiji je direktor, Filip Menj, predstavio način koordinacije javnih politika kao i sami lokalitet u podnožju planine Sent-Viktoar (Sainte-Victoire), najpoznatije po slikaru Polu Sezanu (Paul Cézanne), koji je njene izuzetne pejzaže oslikao na preko 100 svojih slika. Ovu činjenicu lokalna ekonomija je izuzetno dobro iskoristila, upućujući posjetioce na obilazak planine Putevima Pola Sezanea. Na ovom putu, koji okružuju izuzetni pejzaži, prolazi se kroz selo Vovenarg (Vauvenargues), gdje se nalazi dvorac porodice Pikaso, u kojem je živio i gdje je sahranjen još jedan slikarski velikan, Pablo Pikaso. U samom podnožju najvišeg vrha planine Sent-Viktoar, u istoimenoj kući, učesnici/ce putovanja imali su priliku upoznati se sa upravljanjem prostorom za zaštitu od požara, koje je predstavio Patris Berlo.

Proglašenje Gran sit lokaliteta iskorišteno je i za promociju regije u smislu vinogradarstva. Cijela Provansa svjetski je prepoznata kao domovina vrhunskih vina, a područje Sent-Viktoar po sortama Rose. Pod zaštitnim znakom Cote de Provence- Sainte Victoire, prodaja vina iz ove regije porasla je za čak deset posto! Probati ovo vino i čuti kako se može kvalitetno upravljati lokalnom ekonomijom i promišljati održivi razvoj, implementatori projekta „Baština- pokretač razvoja“ imali su priliku u selu Pilubiera (Puylobier), gdje ih je na ručku dočekao gradonačelnik, Frederic Giniri. Služeći svoje gosteće delikatesima koje su pripremili zaposlenici lokalne uprave, predstavio je izuzetan primjer upravljanja, koji, po njegovim riječima, nije zasnovan na bilo kakvim ideologijama, već isključivo na zdravom razumu. Inače, francuski sistem od lokalnog, preko departmanskog i regionalnog, do nacionalnog nivoa, omogućava da se sa svih ovih instanci povuku sredstva za kvalitetne inicijative u cilju poboljšanja kvaliteta života na konkretnom prostoru, što ovaj inženjer po struci, koji već 18 godina volonterski obavlja funkciju gradonačelnika, odlično uspijeva da iskoristi. Tome u prilog najbolje govori činjenica da se broj stanovnika sela godišnje povećava za 18 posto!

Posljednji dan putovanja bio je rezervisan za posjetu gradiću Forkalkije (Forcalquier), koji je smješten u okviru parka Luberon. Gradićem dominira citadela, smještena na visokoj stijeni, oko koje je i započelo formiranje grada. Kroz istoriju grada i način upravljanja baštinom, vodič je bio Patrik Koen, zadužen za pejzaž, urbanizam, arhitekturu i baštinu u parku Luberon. Kao dobar primjer kako u ovom području tretiraju graditeljsku baštinu, poslužio je slučaj kada je opština odlučila da ne prihvati projekat neophodnog statičkog ojačanja utvrđenja armiranim betonom, već su se, izvan zakonom propisane procedure, a po savjetu eksperata iz parka Luberon, odlučili za primjenu tradicionalnih tehnika, prije svega suhozida. Na ovom području postoji razvijena mreža zanatlija, privatnih preduzeća i organizacija, koji čuvaju i primjenjuju tehniku suhozida. Područje je poznato i po velikom broju sačuvanih tradicionalnih kuća u sohozidu, koje su sa manjim varijacijama, prisutne i u drugim krajevima na Mediteranu.

Odličan primjer kako prirodnoj i kulturnoj baštini dati razvojne mogućnosti, koristeći, a ne narušavajući njihovu vrijednost, pronađen je i u selu Liman (Limans), koje je dobitnik francuske nagrade „Eco Quartier 2011“ za ekološku poljoprivrednu kooperativu, koju dodjeljuje Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i energije. Iskustva sela u smislu prostornog planiranja, razvoja poljoprivrede i uopšte života u selu, čuvajući njegove prirodne ljepote, predstavili su gradonačelnik Žoel Korbon i arhitekta Šarl Bove. Uslijedila je posjeta selu Volks (Volx), gdje se nalazi Ekomuzej „Olivier“, u kojem je predstavljeno maslinarstvo na Mediteranu, od antičkih vremena do danas, kao i izložba tipičnog mediteranskog bilja.

EVALUACIJE UČESNIKA/CA

Učesnici/ce u projektu, koji su imali priliku obići Provansu, saglasni su da je to bilo dragocjeno iskustvo. Saglasni su i u vjeri da se saznanja i iskustva koja su donijeli iz Provanse mogu implementirati i u praksama Hrvatske i Crne Gore. Značaj za sam projekat „Baština-pokretač razvoja“ biće vidljiv u svim njegovim segmentima, od analize zakonodavstva dviju država i preporuka koje će proizaći iz projekta, preko modela za participaciju šire javnosti u očuvanju i valorizaciji prirodnog i kulturnog nasljeđa, pa do razvijanja modela za ekonomsku valorizaciju ostavštine i njenog korištenja u svrhu održivog razvoja dviju država.

Navodimo dio utisaka učesnika/ca:

- Veoma interesantvo i korisno. Dobro odabrano odredište za stjecanje novih saznanja u upravljanju prirodnim i kulturnom baštinom.
- Upoznavanje različitih prirodnih raznolikosti, s zanimljivim primjerima prezentiranja i iskorištavanja raspoloživih dobara.
- Vrlo korisno iskustvo, mogućnost usporedbe i unapređenje profesionalnog rada.
- Veoma zanimljivo putovanje. Maksimalno iskorišćeno vrijeme, da se u relativno kratkom periodu vidi što više i upozna sa što više primjera upravljanja.
- Izuzetno informativno, edukativno, inspirirajuće, na svaki način izuzetno korisno i lijepo iskustvo.
- Veoma zanimljivo studijsko putovanje, sa puno različitih predivnih predjela koje smo vidjeli i veoma inspirativnih primjera brige o njima.
- Protupožarna zaštita šuma i projekti monitoringa i upravljanja o kojima smo slušali pomogli su u osmišljavanju i provođenju istih mjera u zaštiti prirode DNŽ.
- Sistemi upravljanja pojedinim područjima (kao npr. Sent-Viktoar) mogu biti dobar model i za naša zaštićena područja; primjenjivo može biti i uključivanje i NVO-a, zanatlija i profesionalaca u očuvanje i održavanje suvozida (kao na ostrvu Friul i Forkalkije).
- Sva stečena iskustva posebno su inspirativna i vjerujem da će biti podloga mnogih budućih aktivnosti i akcija.
- Naročito su značajni primjeri inicijativa “odozdo” koje su podigle kvalitet života lokalnih zajednica.
- Ovo studijsko putovanje potiče kreativnost i nove ideje koje se mogu primijeniti u budućem radu.
- Izdvojila bih svijest ljudi koji upravljaju o potrebi zaštite nasljeđa i predjela, svijest o javnom dobru i interesima lokalne zajednice.
- Posebno je značajan pristup planiranju kroz očuvanje tradicionalnih vrijednosti prostora (golf teren u gradu Bo).
- Posebno su zanimljiva iskustva solane Girand i lokalnih gradonačelnika u pravcu uspostavljanja bolje veze građana i vlasti.
- Posebno je zanimljivo iskustvo kod izgradnje golf terena, upravljanje solanom, odnos prema novoj gradnji, zaštita pogleda, itd.

DODACI

SPISAK UČESNIKA/CA

	Ime i prezime	Institucija/ Organizacija	Kontakt e-mail
1	Tatjana Jelić	Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine, Opština Tivat	urbanizam@opstinativat.com
2	Petar Vujović	Kabinet Predsjednika Opštine, Savjetnik za ekonomski razvoj i međunarodne odnose	petar.vujovic@opstinativat.com
3	Vesna Nikolić	Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine, Opština Tivat	vesnabad@yahoo.com
4	Biljana Krivokapić	Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine, Opština Tivat	urban-tivat@t-com.me
5	Dubravka Koparan	Tim za pisanje i implementaciju projekata, Opština Tivat	dubravka.koparan@gmail.com
6	Marija Nikolić	Kulturno-zavičajno udruženje "Napredak" Gornja Lastva	nikol@t-com.me
7	Gordana Franović	Kulturno-zavičajno udruženje "Napredak" Gornja Lastva	gbilobrk@t-com.me
8	Aleksandra Kapetanović	NVO Expeditio	sandra@expeditio.org
9	Vesna Leković	NVO Expeditio	vesna@expeditio.org
10	Antonela Stjepčević	PR projekta	antotonela@yahoo.com
11	Katarina Nikolić	SEE Heritage mreža	infoprojektor@t-com.me
12	Sanja Lješковиć Mitrović	Direktorata za planiranje prostorom, Ministarstvo održivog razvoja i turizma	sanja.ljeskovic@mrt.gov.me
13	Zorica Čubrović	Uprava za zaštitu kulturnih dobara – Područna jedinica Kotor	zorica.cub@gmail.com
14	Nenad Vukadinović	Sekretar sekretarijata za zaštitu prirodne i kulturne baštine, Opština Kotor	irinavukadinovic@gmail.com
15	Lidija Baković	Sekretarijat za prostorno planiranje i izgradnju, Opština Herceg Novi	urbanist_lidija@hercegnovi.me
16	Darko Prašćević	Prevodilac	snrai@t-com.me
17	Iva Pozniak	Regionalna razvojna agencija DNŽ DUNEA	ipozniak@dunea.hr
18	Marijana Miljas	Javna ustanova za zaštićene prirodne vrijednosti Dubrovačko-Neretvanske županije (DNŽ)	marijana.miljas@yahoo.com
19	Marija Crnčević	Javna ustanova za zaštićene prirodne vrijednosti Dubrovačko-Neretvanske županije (DNŽ)	zastita.prirode.dnz@gmail.com

	Ime i prezime	Institucija/ Organizacija	Kontakt e-mail
20	Nikola Karaman	Zavod za prostorno uređenje DNŽ	nkaraman@gmail.com
21	Marina Oreb	Zavod za prostorno uređenje DNŽ	marina.oreb@gmail.com
22	Silvana Taslaman	Zavod za prostorno uređenje DNŽ	silvana.taslaman@gmail.com
23	Stjepko Kovačić	Zavod za prostorno uređenje DNŽ	stjepko_kovacic@yahoo.com
24	Barbara Savin	Zavod za prostorno uređenje DNŽ	savin.barbara@gmail.com
25	Ivan Lukačević-Verenac	Zavod za prostorno uređenje DNŽ	ilukacevich@gmail.com
26	Jelena Dadić	Tajništvo DNŽ	jele.dadic@gmail.com
27	Nikolina Šišić	Upravni odjel za prostorno uređenje, gradnju i zaštitu okoliša DNŽ	nikolina.sisic@dnz.hr
28	Nada Bakula	Hrvatska sekcija ECOVAST	nada.bakula@xnet.hr
29	Maja Nodari	Ministarstvo kulture – Konzervatorski odjel u Dubrovniku	maja.nodari@min-kulture.hr
30	Jelena Obradović	HRT – Radio postaja Dubrovnik	jelena.obradovic@hrt.hr
31	Nina Ivušić	Agronomski fakultet – Krajobrazna arhitektura	ivusicnina@gmail.com

PROGRAM STUDIJSKE POSJETE

Srijeda, 11. septembar/rujan | MARSEJ (MARSEILLE)

Prijepodne: Posjeta Marseju, evropskoj prijestonici kulture

9 h- 12 h: Obilazak Marseja autobusom u pratnji turističkog vodiča

12 h: Pauza za ručak u blizini Stare luke (Vieux-Port)

oko 13 h: Vožnja brodom od Stare luke do Ostrva Friul (l'Île du Frioul)

Popodne: Ostrvo Friul (l'Île du Frioul), Obalski konzervatorijum (Conservatoire du Littoral), Nacionalni park Kalank (Calanques), Marse

oko 14 h: Doček - **Fabris BERNAR**, zadužen za evropsku i međunarodnu saradnju u Obalskom konzervatorijumu

Obilazak ostrva Friul (u okviru Parka Kalank) i izložbe "Frioul Nombri du Monde" («Friul, pupak svijeta»)

Predstavljanje Obalskog konzervatorijuma od strane **Fabrisa Bernara**

Istorija, upravljanje i zaštita Nacionalnog parka Kalank – **Fransis Talen**, zadužen za primjenu Povelje o nacionalnom parku Kalank

Obalska politika opštine Marsej, **Paskal Žani**, šef Morske i obalske službe grada Marseja, i **Didije Reo**, poslanik u skupštini grada Marseja

16 h: Brod Ostrvo Friul – Stara luka

17 h: Predavanje u Biblioteci «Alkazar» o malim ostrvima Mediterana (Obalski konzervatorijum i grad Marsej) ili slobodno veče za obilazak historijskog centra

Četvrtak, 12. septembar/rujan | KAMARG – ARL – ALPIJ (CAMARGUE ■ARLES ■ALPILLES)

Prijepodne: Regionalni park Kamarg (Parc naturel régional de Camargue)

7.30: Polazak iz Marseja. Odlazak u: Martig , Por-San Luj-di Ron, trajekt Barkaren (Martigues, Port-Saint-Louis-du-Rhône, bac de Barcarin)

9 h-10 h: Obilazak solila Žiro (Giraud) autobusom i pogled na lagune do oblasti Palisad (Palissade)

10 h-11.30 h: Dolazak u farmu la Belig (La Bélugue) lokalitet Obalskog konzervatorijuma kojim upravlja Park – doček, kafa

Predstavljanje regionalnih prirodnih parkova, i parka Kamarg (Camargue).

Predstavljanje programa «Life+ » i «Life Mc-Salt», **Stefan Arnasan**. Razgovor na pomenute teme sa Stefanom Arnasanom, zaduženim za programe "Life" i "Life Mc-Salt" i **Davidom Lazenom**, odgovornim za program "Natura 2000".

11.30 -12.30: Put ka Arlu (Arles) kroz lokalne pejzaže (jezero Vakares, pirinačna polje, vinogradi i povrtnjaci)

12.30: Dolazak u Arl (Arles). Pauza za ručak

Popodne: Arl (Arles), historijski centar, oblast pod zaštitom UNESCO-a i tampon zona, Regionalni prirodni park Alpij (Alpilles)

14 h: Sastanak na Tgu Republike sa Službom za baštinu grada Arla

14 h-15.30: Posjeta istorijskog centra Arla i dobara upisanih na Listu svjetska baštinepo zaštitom UNESCO-a. Predstavljanje politike upravljanja baštinom Arla – **Buzid Sabeg**, direktor Službe za baštinu grada Arla i politički predstavnik grada

16 h: Prijem u Bo de Provans (Baux-de-Provence), predstavnici Prirodnog parka Alpij

16 h-18 h: Sastanak ispred Turističke organizacije Bo de Provans (Baux-de-Provence) i prijem u opštini. Predstavljanje lokaliteta i Regionalnog parka prirode Alpij (Alpilles), **Mišel Fenar**, gradonačelnik i **Erik Blo**, direktor Regionalnog parka prirode Alpij. Diskusija o uređenju golf terena. Obilazak Bo de Provans.

Petak, 13. septembar/rujan | EKS-EN-PROVANS, SENT-VIKTOAR (AIX-EN-PROVENCE

■SAINTE-VICTOIRE)

Prijepodne: Lokalitet Sent-Viktoar (Grand Site Sainte-Victoire)

8.30 h: Polazak iz Marseja

9.30 h: Doček i kafa u Borekeju (Beaurecueil) /južni dio planine Sent-Viktoar (Sainte-Victoire)

9.30-11 h: Predstavljanje projekta «Grand Site Sainte-Victoire», koordinacija javnih politika i upravljanje okolinom na pragu metropole Eks-Marsej – **Filip Menj**, direktor lokaliteta «Grand Site Sainte-Victoire»

11.30 h: Put Sezan oko planine Sent Viktoar, Tolone (Le Tholonet), Sent-Antonen-sir-Bajon (Saint-Antonin-sur-Bayon), Kuća Sent Viktoar, upravljanje prostorom za zaštitu od požara – predstavlja **Patris Bertlo**, označavanje planinarskih puteva. Planirati posjetu arhitekture suhozida.

Popodne: Put Sezan (Cézanne) i Eks-an-Provans (Aix-en-Provence)

14 h: Nastavak puta Pol Sezan (Paul Cézanne) preko Pilubiera (Puylobubier) - Podrum i putevi vina sa **Žoržem Ginijerijem**, vinogradarem i direktorom podruma, Vovenarg (Vauvenargues), osvrt na zamak gdje je živio Pikaso, brana Bimont – predivan pogled, uređenje parkinga "Grand Site"

16 h-18 h: Obilazak Eks-an-Provansa (Aix-en-Provence), bulevar Mirabo, istorijski centar.

Subota, 14. septembar/rujan | LUBERON

Prijepodne: Regionalni nacionalni park Luberon

8.30 h: Polazak iz Marseja

10 h-12 h: Obilazak Forkalkijea (Forcalquier), obilazak grada, pogled sa citadele, arhitektura suhozida, **Patrik Coen**, zadužen za pejzaž, urbanizam, arhitekturu i baštinu u parku Luberon.

Popodne: Liman i Volks (Limans i Volx)

13 h-16 h: Susret sa poljoprivrednom i ekološkom kooperativom Longo Maj (Longo Mai) u Limanu. Posjeta i predstavljanje sela Liman, dobitnika nagrade «Eco Quartier 2011», u organizaciji Ministarstva ekologije, održivog razvoja i energije u oblasti «Strateška teritorija ruralnog predjela », **Žoel Korbon**, gradonačelnik i **ŠarlBove**, arhitekta

16.30 h: Prijem u Eko-muzeju «Olivije» u Volksu (l'Ecomusée l'Olivier, Volx

FOTOGRAFIJE

